

sancta Ecclesia masticare et manducare debemus. Ad hanc igitur Ecclesiam, fratres charissimi, fugiamus, hanc prosequamur (1), quia in hac salvamur, in hac audimur, in hac cum Deo loquimur et sanctis Angelis pares efficitur. Quærite igitur in Ecclesia faciem ejus semper¹; sed si semper quæritur, quando invenitur? An semper dixit, in tota vita qua hic vivitur? Ex quo hoc debere nos facere cognoscimus: vel etiam quando inventus est, quærendus est. Jam Deum invenit fides, sed adhuc quærit eum spes. Charitas autem invenit eum per fidem, sed adhuc quærit eum per spem. Ubi tunc sic invenitur, ut ultra non quærat? Forte et cum facie ad faciem² viderimus eum, sicuti est³, adhuc etiam perquirendus erit, et sine fine amandus. Quæramus ergo inveniendum, quæramus inventum, ut inveniendus quærat occultus, et inventus quærat manifestus (2). Quæramus ergo et inveniemus; et si non cito, ut cupimus, nolite tamen, fratres mei, diffidere, quia quod difficilius et longius quæritur, dulcius invenitur, fortius astringitur, et charius possidetur. « Quærite ergo Deum dum inveniri potest⁴; » sed modo non potest videri, sicuti est, et nobis prope est; invocemus eum, quia « Ipse est Dominus Deus noster, et non est iniquitas in eo⁵, » qui est benedictus in sæcula. Amen.

¹ Psal. civ, 4. — ² 1 Cor. XIII, 12. — ³ 1 Joan. III, 2. — ⁴ Isai. LV, 6. — ⁵ Psal. xci, 16.

(1) Cod. *persequamur*. — (2) Id. *immensus*.

APPENDIX

SERMONUM

SANCTI AURELII

AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

TRACTATUS.

LIBER

De Numero.

PROLOGUS.

Hic Prologus, qui legitur in Cod. Cass. CLX, fol. 1, cum nomine sancti Augustini, huic minime tribui potest, cum agatur de Rogationibus, quæ non nisi post annum 462 fuerunt primo a sancto Mamerto institutæ, id est, triginta et amplius annis post sancti Doctoris obitum. Subjungimus duo fragmenta quæ pariter leguntur in cod., et in quorum ultimo quedam sunt Augustiniana. Locus ejus in appendice.

DE numero igitur, dilectissimi, Deo adjuvante, pauca dicturi sumus secundum modulum ingenioli nostri, sed

tamen ex auctoritate majorum collecta. Primum nobis interrogandum est unde primum hæc ars, quæ numerus vel computum dicitur, initiaverit; deinde postea scire debemus ex qua radice sapientiæ numerus processerit. Scimus enim quod omnis sapientia sive divina, sive humana, philosophia nuncupatur, et illa philosophia in tres partes dividitur, et pars philosophiæ, quæ dicitur physica, in quatuor partes divisa videtur. Sic etiam ethica, secunda pars philosophiæ, quatuor divisiones habet. Tertia autem logica duas divisiones. Ex qua ergo divisione hæc ars numeri procedat, demonstrare necesse est. Et postea etiam scire convenit quis primus invenerit numerum apud Hebræos, et Chaldæos, et Ægyptios, et apud Græcos et Latinos. Ac deinde investigari oportet quomodo numerus in linguis principalibus nuncupetur, hoc est apud Hebræos, et Chaldæos, et Persas, et Ægyptios, et Macedonas, et Græcos, et Latinos. Et illud nomen, quod dicitur numerus, utrum simplex sit (1), an compositum, utrum primitivum sit an derivativum (2), et quomodo definiatur scire nos convenit. Dehinc etiam interrogare debemus quomodo numeri numerentur apud Græcos ab uno usque ad mille et myriadas, et quæ notæ significant illos numeros apud Græcos. Necnon etiam scire nos oportet, quæ notæ significant istos numeros ab uno usque ad mille et myriadas apud Latinos. Deinde etiam opportune interrogandum est, quot sint divisiones temporis, et quomodo illæ divisiones majores crescant de minoribus. De atomis etiam tractandum est, de momentis, de minutis, de punctis, de horis, de quadrantibus, de diebus, de hebdomada, de mensibus, de ordine mensium, de inventione eorum, et in quo numero fuerint menses apud antiquos Romanos, et quo tempore menses nuncupati sint et inventi, et in quo numero dierum menses sint in sole et luna, hoc est, anno communi, et embolismi et in anno

(1) Cod. *si simplex est*, et sic deinceps. — (2) Id. addit *sic*, et deinde habet *definitur*.

solis, et quomodo inter se dissentiant, et convenient, et qui primi menses solares invenerint, et quomodo menses nominentur apud Hebræos, et Ægyptios, et Macedonas, et Græcos, et Latinos. Et postea investigandum est de quatuor temporibus anni. Deinde etiam tractandum est de annis, et quot sint genera annorum. Item de numero annorum ab origine mundi usque ad Incarnationem Christi. De indictionibus Romanorum, de cyclo decemnovennali, de cyclo epactarum in kalendis aprilis, de epactis quæ currunt in kalendis januarii, de epactis in kalendis duodecim mensium, de feria in omni die, de feria in termino paschali, de bissexto, de luna in qua hora vel in quo puncto sua ætas commutetur, de luna quot horis luceat in unaquaque nocte, de initio Quadragesimæ, de terminis paschalibus, de Pascha, de terminis Rogationum, de Rogationibus, de prima luna primi mensis, de concurrentibus.

Sanctus Augustinus loquitur de annis.

A V idus februarii usque ad V idus maii tempus verni est; dies sunt XCI. A V idus maii usque ad V idus augusti tempus æstatis est; dies sunt XC. A V idus augusti usque ad V idus novembris, tempus autumnus est; dies sunt XCII. A V idus novembris, usque in idus februarii, tempus hyemis est; sunt dies XCII.

Augustinus.

De annis quadraginta sex ædificationis templi. VI, VIII, XII et XVIII, hæc insimul fiunt XLV. Adde ergo I, et fiunt XLVI. Hos sexies si ducas, fiunt CCLXXVI. Dicitur autem conceptio humana sic procedere, et perfici, ut primo sex diebus quasi lactis habeat similitudinem, novem diebus convertatur in sanguinem, et deinde duodecim diebus solidetur; reliquis decem et octo formetur usque ad perfecta

lineamenta omnium membrorum; ex hinc jam reliquo tempore, usque ad tempora partus, magnitudine augeatur. Ad quadraginta quinque dies, addito uno, qui significat summam, quia VI, et (1) VIII, et XII, et XVIII in unum coaptati fiunt XLV, addito ergo, ut dictum est, uno, qui cum fuerint multiplicati, per ipsum senarium numerum, qui hujus ordinationis caput tenet, fiunt CCLXXVI, id est, novem menses et sex dies, qui computantur ab octavo kalendis aprilis, quo die conceptus est Dominus Creator, qui eodem die etiam passus est, usque ad VIII kalendas januarii, quo die natus est. Non ergo absurde XL et VI annis dicitur fabricatum esse templum, quod corpus ejus significabat, ut quot anni fuerant in fabricatione templi, tot dies fuerint in corporis Domini perfectione.

(1) Cod. ad.

LIBER

De Compassione B. Mariæ virginis.

Talem titulum præfigendum duximus huic libro, qui pro titulo habet in cod. : Verba sancti Augustini episcopi valde utilia ad consequendam cordis contritionem. Sed de nullo agitur, nisi de mysterio sanctæ Virginis morienti Filio compatiens. Nihil in hoc opusculo, aliunde pio, occurrit, quod beati Doctoris mentem et stylum redoleat, Unde sit in appendice post præcedentem.

SYNOPSIS.

I. Auctor a beata Virgine petit quamdam lacrymis ejus participationem. II. Visa a se et tolerata narrat Virgo respondens. III. Mariæ verba ad Christum morientem. IV. Verba Christi ad Mariam, quibus datur illi Joannes filius. V. Mariæ et Joannis dolor, cum expiraret Christus. VI. Verba Mariæ ad Christum mortuum, visque desiderii ejus. VII. Quæ fecit dixitque Maria, cum Christus a cruce deponeretur. VIII. Compassio hominum et Angelorum erga Mariam dolentem. IX. Christi sepultura. X. Reducitur Maria Jerusalem; ubi ad Filii memoriam flere pergit et lamentari.

I. « Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis imbrem » lacrymarum¹, » ut possim flere per diem noctemque, donec servo suo Dominus meus Jesus Christus appareat, visu consolans animam meam peccatricem? Vos, filiæ Jerusa-

¹ Jerem. ix, 1.